

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2024 m. balandžio 30 d.
(OR. en)

9094/24

Tarpinstitucinė byla:
2008/0140(CNS)

ANTIDISCRIM 65
FREMP 204
GENDER 75
JAI 666
MI 428
SOC 299

PRANEŠIMAS

nuo: Pirmininkaujančios valstybės narės

kam: Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 8616/1/24 REV 1

Dalykas: Pasiūlymas dėl TARYBOS DIREKTYVOS, kuria įgyvendinamas vienodo
požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba
seksualinės orientacijos, principas
– *Politiniai debatai*

Rengiantis 2024 m. gegužės 7 d. EPSCO tarybos posėdyje vyksiantiems politiniams debatams
pirmiau nurodyta tema, delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės
parengtas orientacinis pranešimas.

Direktyva dėl vienodo požiūrio (19 straipsnis)

Politiniai debatai

Europos Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms, kurių visuomenėje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė (ES sutarties 2 straipsnis). Šiomis aplinkybėmis vienas iš Sąjungos tikslų – kovoti su diskriminacija. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 19 straipsniu Tarybai suteikiami įgaliojimai imtis atitinkamų veiksmų siekiant kovoti su diskriminacija dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos¹.

Dabartinė kovos su diskriminacija teisinė sistema Europos Sąjungos lygmeniu yra nenuosekli. Ja apsaugoma nuo diskriminacijos užimtumo srityje dėl visų SESV 19 straipsnyje nurodytų priežasčių, t. y. dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos². Tačiau kitose srityse nei užimtumo draudžiama tik diskriminacija dėl lyties ir etninės arba rasinės kilmės; kitose srityse nei užimtumo ES lygmeniu nėra jokios apsaugos nuo diskriminacijos dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ir seksualinės orientacijos³. Griežtesni būtiniausi lygybės įstaigoms taikomi standartai netrukus padės geriau užtikrinti dabartinės teisinės sistemos vykdymą⁴.

¹ Be to, SESV 153 ir 157 straipsniais Sąjunga įgaliojama imtis veiksmų vyrų ir moterų lygybės srityje, kiek tai susiję su galimybėmis darbo rinkoje ir požiūriu darbe, ypač vienodo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą srityje.

² Žr. visų pirma Tarybos direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB, Direktyvą 2006/54/EB, Direktyvą (ES) 2019/1158, Direktyvą (ES) 2022/2381 ir Direktyvą (ES) 2023/970.

³ Žr. visų pirma Direktyvą 2000/43/EB ir Direktyvą 2004/113/EB.

⁴ Žr. direktyvas, kurios turi būti priimtos remiantis pasiūlymais COM/2022/688 final ir COM/2022/689 final.

Naujausioje specialiojoje „Eurobarometro“ apklausoje dėl diskriminacijos respondentai nurodė, kad jų šalyje plačiai paplitusi diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo (42 %), negalios (49 %), amžiaus (45 %) arba seksualinės orientacijos (54 %)⁵. Maždaug vienas iš penkių (21 %) respondentų teigia, kad per pastaruosius 12 mėnesių asmeniškai jautėsi diskriminuojami arba patyrė priekabiavimą. Pavyzdžiai apima 15–24 m. amžiaus asmenų diskriminaciją kavinėse, restoranuose, baruose arba naktiniuose klubuose (25 % respondentų) ir lankant mokyklą ar universitetą arba teikiant paraiškas dėl mokslų juose (21 %). Kita vertus, pensininkai praneša apie diskriminaciją parduotuvėse arba bankuose (18 %) ir jiems naudojantis sveikatos priežiūros paslaugomis arba kreipiantis dėl jų (17 %). Tai patvirtina 2018 m. pagrindinių teisių ataskaitos duomenis, rodančius konkrečius iššūkius, su kuriais vyresnio amžiaus asmenys susiduria vienodo požiūrio srityje⁶. Remiantis 2019 m. ES pagrindinių teisių agentūros (FRA) paskelbtais duomenimis, LGBT asmenų diskriminacija kitose srityse nei užimtumo 2012–2019 m. didėjo (nuo 37 % iki 43 %)⁷. Apie 25 % FRA apklausoje ES-MIDIS II dalyvavusių respondentų musulmonų teigia, kad per pastaruosius 12 mėnesių patyrė diskriminaciją dėl savo etninės ar imigrantų kilmės, įskaitant religiją ar religinius įsitikinimus⁸. Apie 21 % 2017 m. FRA apklausoje dėl diskriminacijos ir neapykantos nusikaltimų prieš žydus⁹ respondentų žydų teigia, kad per 12 mėnesių iki apklausos jie patyrė diskriminaciją dėl savo religijos ar įsitikinimų vienoje ar daugiau kasdienio gyvenimo sričių. Apie 43 % asmenų su negalia nurodo, kad susiduria su sunkumais naudodamiesi kasdienėmis paslaugomis, pavyzdžiui, apsipirkimo, bankininkystės, pašto, pirminės sveikatos priežiūros ir viešojo transporto paslaugomis¹⁰.

5 Europos Komisija, specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 535. Diskriminacija ES 2023 m. (2023 m. gruodžio mėn.).

6 Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) (2018 m.), [„Suvokimo permainingas. Perėjimas prie teisėmis grindžiamo požiūrio į senėjimą“](#), Liuksemburgas, Leidinių biuras.

7 [„Lygybė Europos Sąjungoje praėjus 20 metų nuo pradinio lygybės direktyvų įgyvendinimo“](#), FRA, 2021 m. balandžio mėn.; 2020 m. FRA [apklausa ES-LGBTI II „A long way to go for LGBTI equality“ \(„Ilgas kelias LGBTI asmenų lygybės link“\)](#), Liuksemburgas, Leidinių biuras, p. 10.

8 2017 m. FRA [„Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Muslims – Selected Findings“ \(„Antroji apklausa dėl mažumų ir diskriminacijos Europos Sąjungoje. Musulmonai – tam tikros išvados“\)](#), Liuksemburgas, Leidinių biuras, p. 25.

9 2018 m. FRA [„Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU“ \(„Antisemitizmo patirtis ir suvokimas. Antroji apklausa dėl diskriminacijos ir neapykantos nusikaltimų prieš žydus ES“\)](#), Liuksemburgas, Leidinių biuras, p. 60.

10 2017 m. FRA [„From institutions to community living – Part III: Outcomes for persons with disabilities“ \(„Nuo gyvenimo įstaigose prie gyvenimo bendruomenėje“, III dalis „Pasekmės asmenims su negalia“](#), Liuksemburgas, Leidinių biuras.

Po pastarojo meto įvykių pasaulyje diskriminacija dar labiau padidėjo. FRA jau 2022 m. pranešė apie eksponentinį antisemitinio turinio internete augimą¹¹. Musulmonai taip pat patiria vis didesnę diskriminaciją, bauginimą ir priekabiavimą¹².

Dėl diskriminacijos visuomenė patiria išlaidų. 2023 m. Europos Parlamento tyrimų tarnybos (EPRS) atliktame tyrime apskaičiuota, kad sukūrus teisinę sistemą ES lygmeniu būtų gauta 55 mln. EUR grynosios naudos per metus BVP srityje, jei ES veiksmams būtų 5 % pagerintas diskriminuojamų asmenų išsilavinimo lygis ir sveikatos būklė¹³. 2018 m. EPRS tyrime dėl ES masto veiksmų nebuvimo kaštų¹⁴ panašiai apskaičiuota, kad asmenų su negalia diskriminacijos ir neįtraukties kaina yra: i) prarastos pajamos dėl išstūmimo iš darbo rinkos – 468–763 mln. EUR; ii) papildomos išlaidos, susijusios su galimybe naudotis prekėmis ir paslaugomis – 15–41 mlrd. EUR per metus; iii) didesnės pragyvenimo išlaidos – 15–41 mlrd. EUR ir iv) dėl žemesnio išsilavinimo lygio prarastos pajamos – 61–98 mln. EUR. Kita vertus, iš skaičių matyti, kad įgyvendinus tinkamų sąlygų sudarymo priemones, jos paprastai atsiperka tiek darbuotojų našumo, tiek ekonominės naudos įmonėms požiūriu. Panašių rūšių kaštai apskaičiuoti poveikio vertinime, pridėjame prie 2008 m. pasiūlymo dėl Vienodo požiūrio direktyvos, kiek tai susiję su diskriminacija dėl seksualinės orientacijos¹⁵.

¹¹ [„Antisemitism in 2022 - Overview of Antisemitic incidents recorded in the EU“](#) („Antisemitizmas 2022 m. ES užregistruotų antisemitinių incidentų apžvalga“) Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (europa.eu)

¹² 2023 m. gruodžio mėn. Komisijos komunikatas „Neapykantai – ne“.

¹³ [„Increasing European added value in an age of global challenges, Mapping the cost of non-Europe \(2022-2032\)“](#) („Europos pridėtinės vertės didinimas pasaulinių iššūkių amžiuje. ES masto veiksmų nebuvimo kaštų nustatymas (2022–2032 m.)“).

¹⁴ [„Cost of Non-Europe Report \(2018\)“](#) („ES veiksmų nebuvimo kaštų ataskaita (2018 m.)“).

¹⁵ Dok. 11531/08 ADD 1, p. 34.

Kova su diskriminacija ir jos prevencija taip pat yra investicija į Europos sanglaudą, konkurencingumą ir atsparumą glaudžių ryšių saistomame ir sparčiai kintančiame pasaulyje. Ji užtikrina teisingesnę visuomenę, didina dalyvavimą ekonominiame ir socialiniame gyvenime ir mažina socialinę atskirtį. Neseniai paskelbtoje Enrico Letta ataskaitoje „Daug daugiau nei rinka“¹⁶ pažymėta, kad „nuolatinė diskriminacija, su kuria susiduria tam tikros grupės dėl lyties, negalios, etninės kilmės ar kitų veiksnių, trukdo joms visapusiškai dalyvauti mūsų bendrojoje rinkoje ir neleidžia išpildyti galimybių visiems pažado. Todėl, siekiant pašalinti sisteminės kliūtis, reikalingi tiksliniai veiksmai, atnaujintas finansavimas ir kruopšti stebėseną“ (neoficialus vertimas). Be to, 2024 m. kovo 20 d. pateiktame Komisijos veiksmų plane dėl darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo teigiama, kad labai svarbu remti nepakankamai atstovaujamų asmenų aktyvumo skatinimą ir kovoti su diskriminacija švietimo srityje nuo ankstyvo amžiaus, kad būtų sprendžiama darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo, kuris gali pakenkti Europos konkurencingumui, problema¹⁷.

Siūloma Direktyva dėl vienodo požiūrio

2008 m. liepos 2 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl Tarybos direktyvos, kurios tikslas – apsaugos nuo diskriminacijos dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos nuostatas taikyti ne tik užimtumo, bet ir kitose srityse. Papildant esamus šios srities ES teisės aktus, siūloma horizontaliąja Direktyva dėl vienodo požiūrio būtų uždrausta diskriminacija dėl pirmiau minėtų pagrindų šiose srityse: socialinės apsaugos, įskaitant socialinę draudimą ir sveikatos priežiūrą, švietimo ir galimybių naudotis prekėmis bei paslaugomis, įskaitant aprūpinimą būstu. 2009 m. balandžio 2 d. Europos Parlamentas priėmė nuomonę¹⁸ pagal konsultavimosi procedūrą. 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, dabar šis pasiūlymas reglamentuojamas SESV 19 straipsniu. Todėl Europos Parlamentui *pritarus*, būtinas vieningas balsavimas Taryboje.

Tarybai dėl šio pasiūlymo, kuris buvo pateiktas prieš 16 metų, dar nepavyko pasiekti reikiamo balsų vieningumo. 2023 m. birželio mėn. pirmininkaujant Švedijai vykusiuose paskiausiuose politiniuose debatuose ministrai nagrinėjo būdus, kaip spręsti likusius susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su teisiniu tikrumu, subsidiarumu ir įgyvendinimo išlaidomis.

¹⁶ [Enrico Letta ataskaita „Much more than a market“ \(„Daug daugiau nei rinka“\) \(2024 m. balandžio mėn.\).](#)

¹⁷ [Darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo ES mažinimas. Europos Komisija \(europa.eu\).](#)

¹⁸ Žr. dok. A6-0149/2009. Dabartinės kadencijos Parlamentas pranešė paskyrė Alice Kuhnke (SE, Žaliųjų frakcija / Europos laisvasis aljansas).

Pirmininkaujanti Belgija ėmėsi didelio tolesnio darbo, kad išspręstų likusius susirūpinimą keliančius klausimus. Parengtas tekstas išdėstyta dokumente 8616/1/24 REV 1.

Nepaisant šių pastangų, dar nepasiektas reikiamas balsų vieningumas kompromisiniam tekstui pritarti.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, ministrų prašoma pareikšti nuomonę šiuo klausimu:

Atsižvelgiant į tai, kad trys pagrindiniai neišspręsti delegacijų iškelti klausimai, susiję su teisiniu tikrumu, subsidiarumu ir įgyvendinimo išlaidomis, buvo nagrinėjami dabartiniame kompromisiniame tekste, kokių tolesnių veiksmų vis dar reikėtų imtis, kad Taryba galėtų susitarti dėl bendro požiūrio dėl direktyvos pirmininkaujant Belgijai, taip pat atsižvelgiant į didėjančią diskriminaciją dėl siūlomoje direktyvoje aptariamų pagrindų ir joje aptariamose srityse?